

BÉATRIX DE CUSANCE (BRUSSEL)
AAN [CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)]
3 SEPTEMBER [1659]
5619

Samenvatting: Béatrix verwijt Huygens dat hij haar zo lang niet heeft geschreven. Zij betreurt het niet ook op Hofwijck aanwezig te zijn, waar Huygens de familie Duarte op bezoek heeft. Zij doet verslag van het verloop van ‘de Mechelse zaak’. Uit Spanje heeft zij bericht ontvangen van Karel IV van Lotharingen, nl. dat hij vrij is en naar Frankrijk zal gaan.

Door Huygens beantwoord op 17 september 1659 (5619A).

Datering: Béatrix heeft geen jaartal op de brief geschreven, maar Huygens’ ontvangstnotitie maakt duidelijk dat de brief in 1659 moet worden geplaatst.

Primaire bron: Den Haag, Kon. Huisarch., Inv. G1, nr. 9, map Béatrix de Lorraine, nr. 23: brief (dubbelvel, 17x22cm, abcd | -; autograaf).

Vroegere uitgaven: Worp 5, nr. 5619, p. 324: onvolledig (<Je suis ysy ... Conte de St. Aymours.>), rest samengevat.

— Huysman 2006, II, pp. 59-60: volledig.

— Huysman & Rasch 2009. nr. 61, pp. 286-287: volledig (Nederlandse vertaling p. 169-170).

Namen: familie Duarte; Francisca Duarte; Susanna Huygens; Karel IV van Lotharingen; La Baume, Jacques-Nicolas de (graaf van Saint-Amour); La Baume Montrevel, Charles de (heer van Ratte); Caroline van Oostenrijk; Maria Theresia van Oostenrijk; Amalia van Solms.

Plaatsen: Antwerpen; Frankrijk; Mechelen; Spanje; Toledo.

Transcriptie

¹Bruxelle, ce 3^m Septembre.

Je ne vous pardonneray pas sans l’aymable Fransisque d’avoir estay ausy longtanps que vous avés estay à m’escire, mais pour l’amour d’elle, il faut tout pardonnés est dire *Todos por ellas*. Enfin vous la tenés longtanps est je ne m’an estonne pas; ge’an feray bien autant, sy je la tenay chés moy de mesme que vous faicte mais encort an heure de loisir ung pety mot au géant, sy vous y pansés. Sy vous n’y pansés plus, il ne faut pas. Pour moy je ne vous puis oublié quand je le voudrès, car vostre | b | aymable maison ranplie de vous, de vostre aymable ay douse fille ay du reste de vostre famille, me revient tout les jours devant les yeux ay asteure une partie de ceste boune ay obligeante famille d’Anvers que vous posèdes. Je dit mil fois le jours que ne suis-je là ou que ne sont-sy ysy, mais c’est en vain. Je ne jouyrès de longtant de ceste joye.

Au reste je suis ysy depuis mon retours à me défandre contre les injuste poursuytte que l’on me faict de la part de la dame | c | d’Ostriche qui réside à Maline est qui me voudrés faire niche, mais jusque ysy sat estay vainemant puisque c’est injustemant est dant peut elle aurat ce qu’el mérite c’est-à-dire une belle santance définitive à l’avantage du Conte de St. Aymours. Sy vous avés achevés de voir le motif que Monsieur de Ratte vous at donnés, je vous prie de me le ranvoyés ausitôt.

Nous avons ir resus par l’ordinaire lettre du 8^m Aoust de Tolède de Son Altesse, laquel nous asure de sa libertés ay de sa sortie d’Espagne avec la Reine future. Elle veut en persone achevés est conclure ce qui reste à faire en nostre mariage ay me mande que sitôt qu’el cerat en France, elle me manderat le lieux où je la pouray voir. Jugés de nostre joye sur de sy boune | d | nouvelle puisque nous les atandonc il y at sy longtant.

Sy je ne vous escry pas souvant, du moins je vous escry de belle ay longhue lettre, qui doit autant vous persuadés de mon souvenir que feray des lestre tout les jours. Craye donc cella ainsy ay que l’estime que j’ay de vostre mérite durat à jamais au grand jamais. Sy vous en faicte de mesme, donnés-moy de vos nouvelle ausy souvant que vous pourés est surtout de celle de Madame la Douayrière, à qui je seray toute ma vie très-humble servante. Je sçay bien que vous ferés tout les conpliment requis an amy est amie de chez-vous.

1. Ontvangstnotitie van Huygens: ‘R. 5 Septembre 1659’.

Béatrix.

Vertaling

Brussel, 3 september [1659].

Zonder de liefvallige Francisca [Duarte] zou ik u niet vergeven dat u mij zolang niet hebt geschreven, maar om harentwille moet men alles vergeven en zeggen: ¹Alles voor de dames. U houdt haar tenslotte lange tijd bij u, en het verbaast mij niet; ik zou hetzelfde doen als ik haar bij me had zoals u, maar ik zou toch in mijn vrije tijd een woordje schrijven aan de mensen, als u eraan denkt. Als u er niet aan denkt, dan hoeft het niet. Ikzelf kan u niet vergeten, al zou ik het willen, want uw vriendelijk huis, waarin u, uw liefvallige en ²zachtaardige dochter en de overige leden van uw gezin leven, komt mij iedere dag voor ogen, en op dit moment een deel van die goede en hulpvaardige familie [Duarte] uit Antwerpen dat bij u is. Ik zeg duizend keer per dag bij mezelf: waarom ben ik daar niet? of: waarom zijn zij niet hier?, maar alles tevergeefs. Ik zal pas over lange tijd dat genoegen smaken.

Verder ben ik mij sedert mijn ³terugkeer aan het verdedigen tegen de ongerechtvaardigde aanklachten die men mij aandoet in naam van de ⁴dame van Oostenrijk, die in Mechelen woont en mij een poets wil bakken, maar tot heden is dat tevergeefs geweest, omdat het onrechtvaardig is. Binnenkort krijgt zij wat haar toekomt, namelijk een definitieve uitspraak ten voordele van de ⁵graaf van Saint-Amour. Als u klaar bent met het bezien van de beweegreden die de ⁶heer van Ratte u heeft gegeven, verzoek ik u mij deze zo spoedig mogelijk terug te zenden.

Wij hebben gisteren met de gewone post een ⁷brief van 8 augustus van Zijne ⁸Hoogheid uit Toledo ontvangen, waarin hij ons bevestigt vrij te zijn en Spanje heeft verlaten met de toekomstige ⁹koningin. Hij wil persoonlijk vaststellen wat nog inzake ons huwelijk moet worden gedaan, en deelt mij mede dat hij, zo gauw hij in Frankrijk is, mij de plaats zal doorgeven, waar ik hem zal kunnen ontmoeten. U kunt zich onze vreugde over dit goede nieuws wel voorstellen, waarop wij immers al zo lang hebben gewacht.

Ook al schrijf ik u niet vaak, ik schrijf tenminste een mooie en lange brief, die u evenzeer van mijn gedachtenis moet overtuigen als wanneer ik iedere dag brieven zou schrijven. Geloof u maar dat dat zo is en dat de achting die ik heb voor uw verdienste voortduurt van eeuwigheid tot amen. Als u hetzelfde denkt, laat u dan zo vaak als u kunt wat van u horen, vooral betreffende mevrouw de ¹⁰weduwe, wier nederige dienaars ik mijn leven lang zal zijn. Ik weet heel wel dat u de vereiste complimenten zult overbrengen aan vriend en vriendin te uwent.

Béatrix.

2. Susanna Huygens.

3. Is Béatrix inderdaad na haar bezoek aan Antwerpen begin juli 1659 doorgereisd naar Den Haag? De verwijzing naar Huygens' huis in de vorige alinea lijkt erop te wijzen.

4. Carolina (Charlotte) van Oostenrijk (1590c?-1662 Mechelen) was de bastaarddochter van Rudolf II en Euphemia von Rosenthal; zij huwde met François-Thomas d'Oiselet Perrenot de Granvelle (1580c?-1629). Hun zoon Eugène-Léopold d'Oiselet Perrenot de Granvelle was de eerste echtgenoot van Béatrix. Carolina was dus haar schoonmoeder via haar eerste huwelijk.

5. Jacques-Nicolas de la Baume, graaf van Saint-Amour, de erfgenaam van Granvelle.

6. Charles de la Baume Montrevel, seigneur de Ratte.

7. Karel IV van Lotharingen aan Béatrix de Cusance, 8 augustus 1659 (verloren?).

8. Karel IV, hertog van Lotharingen.

9. Maria Theresia van Oostenrijk, dochter van Philips III van Spanje, in 1660 gehuwd met Lodewijk XIV.

10. Amalia van Solms.
